

Druge jame so tudi okol Mosta (Sv. Lucije), mislim, da ne bilo bi slabo, ako bi Tominci gosp. dr. Schmidel-na prosili, da bi enkrat, ko pride na Kras, tudi na Tominsko poskočil, geognoziško ogledavat tamošne kraje. Al naj bi šel naš gosp. Dežman, kustos ljubljanskega muzeja, jih pregledat. — Ko se gré iz Tomina na Most se vidi, poprej ko se v majhno vas Modrej pride, velika pečina „Pod ključem“; na sredi nje je železen klep, kamor so v starih časih, ko je dolina še pod vodo bila, čolne privezovali, pridši iz Bučenice in iz Sela. Modrej na levi, Modrejce na desni strani Soče ste dve stare vasi, in tamošni prebivavci pravijo, da tamo je ležalo staro mesto Noreja. Sem celó slišal, da pri oranju njiv so tam že večkrat stare reči: železno orodje, kamne itd. našli. To bi bilo kaj za našega gosp. prof. Terstenjaka.

Drug zanimiv kraj Tominskega so Nemške rove (Deutschgereuth), dve vasi blizo krajske granice na izhodu. Prebivavci so prišli, kot naselniki, iz Tiroljskega ob časih nemškega cesarja Maksimiliana I.

Stanovavci tū terdijo svoje stare šege; med seboj govorijo svoj lasten jezik, ki je mešanica iz nemškega in slovenskega, in kterega ne razume, kdor ni njih rodovine; skor v vsaki besedi imajo š; zajcu, postavim, pravijo špringelc ali hauše; kolovrat je hašpelj, voda je baušer itd.; z drugimi ljudmi govorijo pa tudi slovenski, š se pa vedno sliši *).

Ob prvih časih svoje naselbine so imeli nekatere privilegije: imenovali so se plemeniti (žlahni), smeli so svobodno loviti (jagati), oroženi biti, in desetina pri njih ni bila taka, kakor pri drugih. Alscasoma so jim tominski grofi te pravice odvzeli. Ivan.

Ozir po svetu.

Potopisne čertice iz Petrograda.

(Dalje.)

Rusi porabijo vsako leto veliko ledú pri svojem gospodarstvu. Vsako pijačo hladijo radi z ledom, vživajo radi vledene sladčice, ki se skoz celo poletje na ulicah na prodaj ponujajo, in pijó ne le ledéno vodo, ledéno vino, ledéni ól, temuč tudi ledéni čaj, v kterega, namesti sladkora, devajo kosčike ledú. Njih kratko pa grozno vroče poletje bi pokvarilo vse njih jedila, ako bi jim zima obilo ledú ne ponudila, s kterim poleti varujejo jélo in pílo gnjilobe. Ledéni hram (klet) mora tedaj na Rusovskem skor vsaka hiša imeti, v mestih ravno tako kakor na kmetih. V Petrogradu samem je blizo 10.000 tacih hramov. Za vsak hram se potrebuje kakih 50 voz ledú; mesarji, ribčarji, kvasarji pa imajo tako prostorne hrame, da po več sto vóz ledú va-nj gré. Posebno veliko ledú pa potrebujejo olarije in žganjarije, tako, da se smé reči, da naj manj 500.000 voz ga samo za nje iz Neve vsako leto izvozijo.

Nevini led je navadno poldrugi do 2 vatelja debel, sekajo ga na enakomerne štirivoglate kose. Ko leží na snegu, je lepo zelen, terd, brez razpok. Mikavno je viditi, kadar ga lomijo kakor skale v velikem rudniku.

V hramih skladajo en kos na družega, na obéh stranéh pa ga zložé v velike zidove. V tem ledénem zidovju napravijo potem omare in police, kamor postavljajo meso, mleko itd. Tako ravnaajo z ledom pri velicah dobro gleštanjih gospodarstvih. Navadna národna šega pa je, velike kose ledú nametati v hram, potem ga z betom razbiti na drobno in ga po vsih kotih terdo zatla-

*) Na Tominskem pravijo šivarici (Schneiderin) škinja; — namesti govoriti rečejo večidel marnjati. Ste li te besedi naše? (Marnjati, marnovati je znana slovenska beseda; „škinja“ še nismo slišali. Vred.) Pis.

čiti. Na to vižo ostane led še bolj stanovit, ker zdrobljeni kosci kmali spet zamerzajo skup.

Otoki Neve, na kterih je petrogradsko mesto sozdano, so zlo plitvi; tako da nobena hiša ne stoji višje kakor za 12 do 14 čevljev nad navadnim stanjem morja. Če se tedaj Neva ob povodnjih za 15 čevljev naraste, je že celo mesto pod vodó, — če pa se voda vzdigne za 30 do 40 čevljev, potopí celo mesto. Zaliv finiškega morja se razteguje s svojo naj večjo daljavo naravnost od Petrograda proti sončnem zahodu, od ktere strani žugajo naj huji viharji, ki tedaj valove morja naravnost v mesto ženó.

Ker pa se Neva ravno pri Petrogradu v morje izteka, žene svojo vodo ravno unim morskim valovom nasprot, — vsak si lahko misli, v kakošni nevarnosti je Petrograd, ako zadene sila morja s silo Neve skup. Nadloga povodnji je tū nepopisljiva. Še so v žalostnem spominu tisti dnevi leta 1824 mesca listopada, ko je Petrograd potopljen bil. Huje povodnji, kakor te, niso doživeli še Petrogradčani; po vsih ulicah se na hišah še zde vidijo znamenja, kako visoko je prikipela voda. Skozi oknja je derla v višje hiše, in veliko majhnih lesenih je polagoma vzdignila od tal, da so plavale kot barke Noetove po Nevi. Po visocih drevesih, na ulicah zasajenih, so sedele cele trope ljudi, kakor vrabci, ki prehitani od valovja, so zbežali na drevje. Naj huje je pa to bilo, da nihče ni mislil, da mestu tolika nevarnost žuga, ker brez posebnega šuma in hruma se je razlila voda po njem 17. listopada. Veliko hiš je še le drugi dan se poderlo, ko je povodinj jenjevala. Se vé da silne močirnosti ni bilo po nobeni viži iz hiš spraviti, in da je potem veliko ljudi zbolelo in so se izcimile hude kužne bolezni, ki so terpele več tednov. (Konec sledí.)

Starozgodovinska drobtinčica.

V fari Černomeljski nad selom Rožancem je neka sloka ali žlota obdana s kamnitim gričem tako, da se le od juga v njo prispeti zamore. V dnu na steni, ki je proti izhodu obrnjena, je sledeči napis:

DIM

PPP. AELII. NEPC S. E.
PROCVLVS. E. FIRMINVS.
PRO. SALV. VASVORVMOV.

Misliti bi se tedaj smelo, da so imenovani trije rimski vojskovodji v boju proti Slovanom s svojimi vojaki v beg pognani, v tem kraji skrivši se, si življenje rešili in naj večemu božanstvu Perunu v zahvalo za-se in za svojih rešenje ta spominek postavili. Kobe.

Nove slovenske bukve.

„Oče naš in deset božjih zapoved“, razložil Alban Stole, poslovenil Anton Oliban. V Ljubljani natisnil in založil Jožef Blaznik.

Ni davnej, kar smo priporočili bukvice z enakim naslovom, ki jih je poslovenil gosp. Malavašič. Danes priporočamo gosp. Olibanove, velike hvale vredne. „Pa, kako to, da dva gospoda sta se lotila enih bukve? — bo marsikdo vprašal, ki obéh bukvic ni vidil — si bote pač ena drugi navskriž“. Al temu odgovorimo, da ni tako. Omenjene knjižici nimata druge enakosti, kakor da obé imate edini naslov „Oče naš“, in da obé ste poslovenjene, al una je po dr. Anibasu, ta po dr. Stolcu, v uni (Malavašičevi) je popisana ena povest, ki seže od začetka do konca bukvic in je razdeljena na več oddelkov, kterih zapopadek se vjema s prošnjami Očenaša, — ta (Olibanova) je polna malih povestic in naukov, ki spadajo v 5 prvih očenašnih prošinj, v deset bežjih zapoved in v še več družih premišlje-

vanj. Naj se ta knjižica z uno in una s to nikar ne za-
menuje ter pri kupovanju ali naročevanju vselej naslov
in spisatelj razločno pové. Vesel bo, kdor oboje ima!

Priporočilo milostivega knezoškofa lavantinskega, ki
je natienjeno na čelu lično natienjene knjižice, je poročtva
dovelj za njeno notrajno vrednost. Kar pa prevod slovenski
vtiče, se na vsaki verstici vidi, da je gosp. Oliban s
takim veseljem prestavljal in knjigo predelal vso v duhu
našega naroda in prestavo ustrojil tako lepo po domače
in umevno, da je slavnoznani pisatelj, ki je že dokaj
lepega spisal, v ti knjižici, če smemo navadnega nem-
škega govora o kritičnih spisih se poslužiti, sam sebe
prekosil. V poterjenje svojih besed damo častitim brav-
cem en ulomek od zavisti ali nevošljivosti za
poskušnjo; naj se vsak sam prepriča:

„Če, postavim, ktera samica, to je, sploh neomo-
ženo ženstvo, moža dobí in k svojemu kruhu pride: dète
vender, kako sosedove hčere, ki same za-se kaj tacega
dočakati ne morejo, in njihne matere in tète zijajo in
raglajo, in sodijo in opravljajo! Zdaj jim je ženin za
nič, in ona se bo opékla z njim; zdaj jim spet nevesta
ni vinarja vredna, in on je trap, da to vzame; in si na
ušesa šepetajo, češ, že vémo, zakaj se jima s poroko
tako neznansko mudí. In če so svatje berhko oblečeni,
se sliši: „dète, tem je pač treba, da se tako šopirijo,
naj bi raji svoje dolgove plačali;“ in če so bolj pohlevno
napravljeni, se čuje: „glej no capune, še toliko ne gle-
štajo, da bi se na ženitnino, kakor gré, oblekli!“ Kaj
se glasí iz teh umazanih gobcov? — zavist ali nevo-
šljivost! — In če sta dva ali trije kerčmarji blizo vku-
pej, to je že hudo. Eden družega dolží, da vino ker-
šuje ali pa meša, in da njegove luže bi nòtel piti za
nič ne, in da že vé, zakaj sosed k unemu pit hodi, in
ne k njemu, da bi bilo marsikaj govoriti o tem, pa da
hoče raji tiho deti. — Ali če sta dva čevljarja v vasi,
ali trije: vsak terdí, da ima jako dobro usnje, da naj
boljše šiva in da njegovo delo sedem let terpí in še dalj;
— da una dva sta pa mojstra skaza oba, da slabo ši-
vata, usnje od starih čevljev jemljeta in ljudi goljufata,
in da še pridnega kopita nimata, in da so ljudjé neumni
in slepi, ki jima delati dajo. — Ali pa, če sta dva kra-
marja v eni vasi: kako se pisano gledata; in eden dru-
zega ljudém grajata, „da pri unem sleparju ni vse za
nič, njegova roba je preležana, njegova kava smerdí,
bi je nòtel zastonj; sol z vodo moči, da bolj potegne,
in s čem tobak (šnopovec) škropí, fej, ni za povedati,
— in ljudí goljufá na vse kraje“. In kakor kramar in
čevljar, kakor kerčmar in sosedove hčere, tako so tudi
drugi ljudjé. V vsih stanovih se zavidajo in eden dru-
gemu kruha ne privošijo, če niso v resnici dobri kristiani
ali pa od natore mehkega serca. Gerda zavist človeka
tolikanj prevzame, da mnogi premožni ljudjé še revežu
milošine ne privošijo, če je kolikaj obilna, ne kakor bi
jo sami hotli, ampak ker jim merzi, da revežu pomoč
in veselje dojde. In naj bi si marsikdo upal ravno tako
moliti, kakor mu je pri sercu, bi se njegova kratka mo-
litev blezo tako glasila: „Daj meni vsega obilno, drugim
pa malo, prav malo; še od tega jim vzemi, kar že imajo,
da le meni prav dobro pojde“.

Novičar iz mnogih krajev.

Višja c. k. sodnija je v nekem primerljeji razsodila,
da, če kdo na kant pride, mora skazati, da je le
po nesrečah in brez svoje krivnje tako v stisko prišel,
da ne more upnike svoje splaćati, sicer se vkriviči pre-
greška. — Za državni zájem je bilo do 29. augu-
sta 488 milionov podpisanih. — Po naznanilu časnika

„Austria“ se je leta 1852 vpeljalo iz ptujih dežel v
naše cesarstvo 1 milion in 30.000, leta 1853 pa 1 mi-
lion in 50.000 centov sirovega cukra (cukrene moke),
za ktereja je šlo z nadavkom vred vsako leto okoli 20
milionov goldinarjev gotovega srebernega ali zlatega dnarja
v ptuje dežele, ki ne pride več nazaj; po tem takem
tridesetina premoženja vsih narodov austrijskih gré
za cukar iz dežele. — Zavolj goveje kuge, ki je iznova
se začela v Moldavi, se iz te knežije ne smé goveja
živina v naše cesarstvo popred prignati, dokler ni 20
dní v kontumaciji bila. — Iz Zadra se piše, da z veli-
kim začudenjem se sliši, da ste unidan v luko Kotor-
sko (Cattaro) prijadrale dvé vojne barki, ena francoska,
druga angleška; poveljnika teh bark sta se podala k
vojšnim vojaškim oblastim, in koj potem sta se spet ver-
nila na barke. Noben ne vé: čmu ste barki prišle. — Na
rusovsko-turškem bojišču se te dni ni nič važnega
primerilo. Od rusovskega cara še ni prišel odgo-
vor na tiste 4 reči, ki jih tirjate francosko-angleška
vlada; vendar se govori, da je pruska vlada prejela od
rusovske prijateljsko pismo, v katerem nek ta pravi, da
jo je volja, dovoliti 3 perve terjatve, ako francosko-
angleška odstopite od četerete, to je, da Rusii ostane,
kakor dosihmal, tudi vprihodnje varstvo (protektorat)
gerških kristjanov na Turškem. Na to pripovedovanje
se vpira upanje pomirja, ki se je te dni iznova tû in
tam oživilo in tudi dnarno barantijo na borsah poživilo.
Kmali se bo pravo zvedilo. — Turška armada od Buku-
rešta in Jalomnice, 60.000 mož močna, in druga z
30.000 Turki in Francozi maršira v Dobruči proti Ga-
laču in Brajli, kjer stojé Rusi še zmiraj z veliko
močjó. — Francozi so za kolero na Turškem že 15.000
vojakov zgubili. — Generala Baraguay je francoski
cesar povzdignil za maršala. — Tudi turške naznanila
poterdijo, da je njih armada dvakrat zaporedoma v Azii
veliko zgubo terpela. Na obéh stranéh je padlo veliko
vojakov; veliko več pa Turkov. — Ekserciranje v Ser-
bii, ktero turški vladi ni bilo po volji, je za zdaj
ustavljeno. Da bi se ljudém vzelo orodje, je pisala serb-
ska vlada turški, pa ni mogoče, in tudi na to ni mi-
sliti, da bi serbsko ljudstvo jemalo turški papirnati dnar,
ktereja nikdar ni bilo vajeno. — Francoska in angleška
vlada ste sklenile, vse terdnjave na Alandskih oto-
kih podreti. Terdnjavo Bomarsund bojo nek že kmali
s smodnikom razdjali, ker že več dni ne smé noben člo-
vek več va-njo iti. — Gerška in turška vlada se
ravno zdej dopisujete: kdo bo škodo vojske povernil;
turška vlada terja povračilo, gerška pa tudi. — Iz
Španjskega je prišla po telegrafu novica, da z do-
voljenjem vlade je kraljična mati Kristina 28. t. m.
smela Madrid zapustiti in se na Portugaljsko podati. Bati
se je bilo, da bi se zavoljo tega ne vnela nova preku-
cija, vendar je mesto mirno ostalo. Ker še ni previditi
konca španjskih homatij, dela to veliko skerb vladi fran-
coskega cesarstva, ki se stika s španjskim. — Vsi bel-
giški ministri so se odpovedali vladanju, zakaj? se ne
vé za gotovo. — Kolera pojenjuje v Genovi in Napoli;
v Livorni pa še hudo razsaja.

Stan kursa na Dunaji 31. augusta 1854.

Obligacije	5 %	85 ³ / ₆	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	84 ¹ / ₂ fl.
državnega	4 ¹ / ₂ %	74 ⁷ / ₈	„	Windšgrac. „ 20 „	29 ¹ / ₄ „
dolga	4 %	66 ¹ / ₈	„	Waldstein. „ 20 „	29 „
	3 %	51 ¹ / ₂	„	Keglevičeve „ 10 „	10 ¹ / ₈ „
	2 ¹ / ₂ %	41 ¹ / ₂	„	Cesarski cekini.	5 fl. 22
Oblig. 5% od leta 1851 B	95	„		Napoleonodor (20 frankov)	8 fl. 58
Oblig. zemljiš. odkupa 5% 76	„			Suverendor	15 fl. 45
Zajemi od leta 1834	225	„		Pruski Fridrihsdor . . .	9 fl. 25
„ „ 1839	134 ¹ / ₄	„		Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1854	95 ⁵ / ₈	„		na 100 fl. 16 ¹ / ₄ fl.	